

Na sveti večer.

*Priplaval v Goriško je sveti večer!
Odyzame naj, bratje, nam misli posvetne,
zasanja naj v dobe mladosti nas cvetne
in v duše naj vlije svoj sveti nam mir.*

*Z otroci pred jasli stopimo lesene:
Pokojno v njih Dete nebeško leži.
Na snopu pretrdem iz slame rumene
v nas revne zemljane obrača oči.*

*Pastirci na paši zapuščajo črede
in Detece molit nebeško hite;
Svetloba polnočna jih k hlevu privede,
kjer k jaslicam skromne dari polože.*

*Glej, angeli zbrani v sinji višavi,
žaré, da blišči se človeškim očém;
Prepevajo: Slava Bogu na višavi:
In voščijo mir bogoljubnim ljudém.*

*Miru svetonočnega Detece božje
naj trosi in nosi po naših vaseh;
Saj Dete nebeško prebiva najrajše
pri revnih, preganjanih, svetih ljudeh.*

Ivan Fregelj.

Zvodník.

(Povest od včeraj in danes.)

Konec.

XII. Zadnja adventna.

GOSPOD Ignacij je stal na pridržnici in bral evangelij po Luku v tretjem poglavju od 1.—14. vrste. »Pripravite pot Gospodov, izravnajte njegove steze. Vsaka dolina naj se napolni in vsak hrib in grič naj se poniža; kar je krivega bodi ravno in kar je ostrega gladka pota... Rodite vreden sad pokore! Sekira je namreč že nastavljena drevesom na korenino. Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, se torej izseka in vrže v ogenj!«

Pridigar je povzel evangeljsko besedo in jo trpko vrgel med vernike: »Sekira je že nastavljena. Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, se torej izseka...«

Prenehal je za trenutek, nato je dejal vsakdanje: »Včeraj sem se vozil v Gorico in nazaj. Pa so govorili, da jih je v enem dnevu vzelo v Renčah petnajst, v Šempasu devet, osem v Črničah in pet v Prvačini.«

Pri nas, hvala Bogu, smo imeli doslej eno samo smrt. A pred vrati je. Krvava bolezen ji je ime in prav nič ne izbira.«

Pridigar ni plašil v prazno. Res se je bila razpasla huda krvava griža in vsi so to vedeli. Zato je tem bolj bridko udarjala propovednikova svareča, k pokori opominjajoča beseda v vsa srca.

Trenutno pa je gospod Nace utihnil in strmel plaho nekam v cerkev. Ljudje niso vedeli, kam gleda, niso vedeli, da je stopilo iz množice obličij predenj znano lice Valičeve Rože, a strašno blede, spačeno. Le še nekaj trenutkov je strmel duhovnik, potem pa je začel klical med žepske:

»Pomagajte ji vendar. Držite jo, padla bo!«

S prstom je pokazal na Rožo, ki se je tisti trenutek onesvestila in omahnila...

* * *

Tri tedne pozneje je bila v grobu. Gospod Ignac je izvedel za njeno smrt šele tri dni po pogrebu. Njega samega je bila bolezen položila na smrtno posteljo. Zdravnik mu je povedal:

»Čudna bolezen,« je dejal. »Šibki jo laže prenesejo, zlasti otročnice ne zbole kmalu, kadar pa katera zboli, v sto slučajih komaj eno otmeš.«

»Ali je tudi pri nas katera mati umrla?« je vprašal kaplan. Zdravnik je zamahnil z roko. Nič drugega ni povedal. Še doma pri Valiču ne. Čemu bi bil žalostil očeta, ki je že tako trpel dovolj in osivel v treh urah. Eno pa je tedaj povedal zdravnik duhovniku:

»Prav učite,« je dejal. »Prvič ne več, a še enkrat sem v tej bolezni spoznal, da je resnično, kar pravi apostol: Plačilo za greh pa je — smrt.«

XIII. Ničemurnost ničemurnosti...

Tri leta so minila. Lepega pomladnega dne je šel učitelj Lojze s svojo ženo Almo, ki je bila svoj čas poštarica, od Dornberga proti Prvačini. Učitelj se je bil spremenil. Bil je sicer obilnejši, a očitno manj srečen in veder. Zato, da se ni preobjestno razmahnil, je znala skrbeti gospa Alma, ki si ga je neusmiljeno podjarmila. Nekaj mesecev po poroki se je ob priliki mož poizkusil otresti težke ženine roke, češ, da ga je pravzaprav »vjala«. Strašno mu je dala čutiti to žalitev. Zdaj se je smel pritoževati le sebi in v mislih.

»Prekleti Rokovnjači!« je klet. »Slave mi niso prinesli. Nadlogo pač in babo, zares rokovnjaško! Upetaj, šmolar!«

»Upetaj, šmolar!«

S to rokovnjaščino si je tudi tisti dan hladil bridkost življenja na šetnji z ženo gospod Kerkoč. Zdajci pa je postal sredi ceste in se zagledal predse. Nasproti mu je prihajal mlad, a strašno izmozgan in zanemarjen gosposki človek.

»Kaj pa, kaj?« se je ozrla gospa Alma po možu, ki je še vedno stal in strmel.

»Servus, Lojze,« se je tedaj približal oni potnik in stegnil učitelju svojo desnico.

»Štefan!« je vzkliknil učitelj. Prepali dijak in nesrečno oženjeni učitelj sta nato prestala nekaj najbridkejših minut v svojem življenju. Prijatelja sta si bila, dolgo se nista videla, pa ju je moralo biti zdaj sram drug drugega spričo nejevoljno in prezirljivo oprezujočih Alminih oči.

»Upetaj, šmolar!« je dejal sam vase bridko učitelj. Gospa Alma je menila vsakdanje mirno:

»Ti! S tem se mi ne boš več bratil ne družil.«

»Upetaj —,« je klonil učitelj...

* * *

Štefan je kmalu izhiral in umrl v bolnici. Tako na tihem in pozabljen, da na vasi doma skoraj vedeli niso. Rekli so, da ga je pobrala jetika. To zadnje sporočilo je bila prinesla Tončka iz mesta, ki se je kot Samaritanka, edina iz Dornberga udeležila njegovega pogreba in ga še pred smrtjo obiskala.

»Jetika,« je rekla trdo gospa Alma; »če ga je jetika, če ni umrl za kako bolj gnusno rano, fejl!«

»Upetaj!« se je uprlo učitelju Lojzu. O mrtvih vsaj govori z usmiljenjem!«

Žena mu je molče obrnila hrbet...

Tako je pač na svetu in to je njega vrednost. Kako pravi modri v pismu? Ničemurnost ničemurnosti in vse je ničemurno! In kako pravi evangelist? Nebo in zemlja bosta prešla, Gospodove besede pa ne bodo prešle!

In evangelist — ni zvodnik!

POMENKI.

Božič.

Kaj se vam zdi, pastirčki vi,
 ali ste kaj slišali?
 Presrečni čas, gre zdaj nad nas,
 z nebes veseli glas!

KO bi imel otroško dušo in živel v Betlehemu kot stari Dalmatinec Hieronim, bi komaj mogel opisati radostna čustva, ki vstajajo v kristjanih, ko se bliža prevzvišeni božični praznik. Blagoslovljeno ganotje prevzema srca. Pa naj bi bil človek trd kot kamen, v teh svetih dneh se mora omehčati. Pozdravljeni, sveti, o ljubavi govoreči božični prazniki! Tudi mi odrasli, ki smo že pozabili na srečna detinska leta, občutimo bridko domotožje in dolg čas nam postane po onih lepih, poezije polnih božičnih doživetjih. V sveto noč nam romajo samo še spomini.

Sveti večer.

O sveta noč, božična ti,
 krasnejša si kot vse noči.

Na predvečer svetega dneva obhajamo božično vigilijo, ki ji pravimo tudi sveti post. Ko se zvečeri, začenja sv. večer. Že 700 let obhaja Cerkev praznik rojstva božjega 25. decembra. Preje so praznovali ta veličastni dan 6. januarja pod imenom Epifanija, t. j. Razglašenje Gospodovo. Zgodovinske ugotovitve so dognale, da je bil Kristus rojen 25. decembra, zato je papež Julij I. proglasil ta dan za Kristusov rojstni dan. Nad vse ganljivo je, kako veličastno Cerkev napoveduje že prejšnji dan ta veseli god. Po cerkvah, kjer opravljajo duhovniki skupne molitve v koru, bere eden izmed molivcev z visokim, veličastnim glasom sledeče oznanilo božičnega praznika:

25. decembra. V letu 5199. od ustvarjenja sveta, ko je Bog v začetku ustvaril nebo in zemljo, v letu 2957. od vesoljnega potopa; v letu 2015. od rojstva Abrahamovega, v letu 1510. od Mojzesa in izhoda izraelskega ljudstva iz Egipta; v 65. letnem tednu po prerokbi Danielovi; v 194. olimpiadi; v letu 752. od ustanovitve mesta Rima; v 42. letu oblastništva Oktavijana Augusta, ko je bil ves svet v miru spravljen, se je — spočet od sv. Duha, devet mesecev po spočetju, rodil kot človek v Betlehemu Judovem iz Marije Device Jezus Kristus. — Ko bravec to veselo poročilo prebere, padejo vsi molivci na kolena in tiho molijo veliko skrivnost.

Že popoldne se začno slovesne priprave v cerkvi in po hišah. To noč mora biti vse snažno, blesteče, v svečah in krasoti. Kakor hitro leže večer na zemljo in zablestijo prve zvezde v jasni, mrzli noči, se

zbere družina pri jaslicah, ki zažare v vsej lepoti. Oglasijo se pesmi, zadoni molitev, radostno zatrepečejo srca vseh. Gospodar pokadi hišo in poškropi vse prostore, pro seč sveto Dete, naj prinese blagoslova na sveti večer vsem, ki ga hrepeneče pričakujejo. Ob veliki mizi, obloženi z božičnim kruhom, se razživijo pogovori in bridko je družini, ako ni pri praznovanju vseh. Na sveti večer mora priti domov vsak, kdor količkaj more. Pesmi done, pripovedke vstajajo, sveče na božičnem drevesu bleste, orehi in lešniki pokajo prav do tedaj, da se v cerkvi oglase ubrani svetonočni zvonovi, ki vabijo k polnočnici. Cerkev žari v morju luči. Duhovniki prepevajo radostno duhovske molitve. Ko so slavospevi končani, začne slovesna maša. Orgle zabučé, mile božične pesmi vstanejo, ljudstvo moli in kot nekdanj pastirji na betlehemske planjavah poslušala radostno vest: Slava Bogu na višavah! Človeku se zdi, kot bi bil sam v oni srečni noči pred jaslicami, v katere je Marija položila sv. Dete, povito v plenice. Srečna, radosti polna sveta noč!

»Pojdimo do Betlehema!«

Hitite, kristjani,
z radostjo navdani,
hitite v Betlehem!

Doživljajmo, bratje in sestre, v tej sveti noči tudi mi največji zgodovinski dogodek, ki se je izvršil pred 1928. leti! Nad Betlehem je legal zgodnji, mrzli zimski večer. Zahajajoče solnce je zadnjič poljubilo vrsto hiš na gričkih in obsvetilo dva človeka, ki sta se bližala utrujena mimo teras spečih vinogradov Davidovemu mestu. Čez Sihen in Jeriho sta romala dolgo pot v decembru, ko je sneg kril gorske pokrajine in mrzel veter pihal čez Samarijo. Mogočni imperator August je zaukazal državno štetje, da bi v oholosti vedel za milijone podanikov po vsem svetu. Veliko Judov je proklinjalo ta ukrep rimskega mogotca, Nazarejca sta pa molče ubogala, ker sta videla v tem odloku božjo voljo, ki je pripravljala pot Zveličarju.

V Betlehemu je bilo vse živo. Rimski cenzorji so zasedli palače, bogataši so drago plačali prenočišča v gostiščih, sorodniki so si že prej zagotovili prostor pri svojcih. Galilejski tesar pa je bil ubog. Zanj, za mlado mater in učlovečenega Boga ni bilo prostora. Najmanjše mestece pač res ni imelo kota za neizmerne, neskončne Boga. Dediča sta bila kraljevske hiše Davidove. Betlehemčani, potomci Hura, Booza in Jeseja ju niso sprejeli, dasi so prenočili stotine in stotine

manj vrednih in odličnih. Po ulicah in dvoriščih je plulo življenje. Ognji so svetili, luči žarele, baklje prasketale in petje je odmevalo v tiho noč. Po mestu so tekali kurirji rimskega cesarja in prenašali državne ukaze — kdo se je zmenil za dogodek, ki se je imel izvršiti! Na preprogah so sedeli filozofi in tuhtali zapletena vprašanja. Čutili so, da jim niso kos. Kdo se je brigal za Onega, ki je imel priti, da reši veliko svetovno uganko!

Farizeji in Saduceji so sanjali o rešitelju; iskali so ga na dvoru, zato so ga prezrli v Betlehemu. Med svoje je prišel, a oni ga niso sprejeli. V mrzli noči ga je nesla Mati pod srcem ven iz mesta na pašnike, kjer so v stajah bedeli pastirji pri svojih čedah.

Prišla je sveta noč. Na videz je bila neznatna, kot druge noči. Zakrila je Betlehem in odela svet, ki je stokal pod žezlom svetovne rimske vlade. V razdrtem hlevu sta iskala Nazarejca zavetja v ledeni noči. Za vse je bilo dovolj prostora — le za nju ne — in za Boga tudi ne. Večerni veter je zavel nad nizkimi griči. Zvezde so prihajale na stražo druga za drugo, svetlejšje naprej. Zdelo se je, kot bi nihče ne čutil velikega trenutka in kot bi celo narava prezrla svo-

jega Stvarnika. Med tem so pa rajali nebeščani in pripravljali človeštvu praznik, kakoršnega še ni videlo solnce.

Prišla je polnoč. Sveta Mati je bdela. Ob njej je ležala živina, ljudje so spali. V tem najsvetejšem trenutku pa je rodila Sina, povila ga je v plenice in položila v jasli, ker drugod zanj ni bilo prostora.

Na nebu so zadonele nebeške melodije, kakršnih svet še ni čul. Odmevale so po pašnikih in segale v mesto Davidovo. Nebesa so veselja trepetala, zvezde so se vžigale, velika svetloba se je vlila na betlehemske planjave. Stvarstvo je obstalo, vetrovi so umolknili, zemlja ni čutila več svoje teže. Po globoko udratih dolinah je zadonel angeljski spev: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!« Samo o Bogu in ljudeh so peli krilatci božji, o sebi in nebeščanih so molčali. Zemljanom so oznanili najveselejšo vest, da je Bog postal njih brat.

V revnih jasliah je ležalo božje Dete. Kot sirotek je bil med kupi bogastva. V temi je bil rojen, dasi je solnce prižgal, v mrazu je trepetal, dasi je ogreval ves svet, jokal je, čeprav je bil radost angelov, hrane je prosil, dasiravno je hranil ptice pod nebom in ribe v vodi.

Človeka sta molila Boga, ki je ležal slaboten na slami. Samo z voljo je ustvaril svetove, z roko je držal gorovje, z migljajem je nagibal viharje, potrese in strele — sedaj pa je ležal majhen in ubog na zemlji, ki je vsa njegova. O sladko Dete betlehemsko, kako rado si nas imelo že v prvih urah svojega človeškega življenja!

K jaslīm so prišli pastirji. O njihovem prejšnjem življenju ne vemo ničesar. Kar naenkrat nastopijo kot odlikovanci Novorojenega o polnoči, na betlehemskih pašnikih. Z njimi so govorili celo angeli, smehljal se jim je sam Bog, hvaležno jih je zrla pred jaslimi sveta Gospa. Bili so zastopniki nizkih, najmanjših, katere ljubi sveto Dete najbolj. Le-

žali so zunaj v mrzli noči, čuli so viharje, dež jim je udarjal v obraz, molčeče zvezde so jim bile sestre. Pasli so črede po onih planjavah, koder je nekdanj Rut zbiral klasje in David čuval ovce. V samoti so zrastle, v premagovanju so bili utrjeni, na revščino navajeni. Niso poznali hiš in meščanskih udobnosti, veselje domačega življenja ob mizah jim je bilo tuje. Tem revnim je prvim dal videti Gospod svetega Novorojenca. Kar sta želela gledati z očmi očak Abraham in kralj David, to so zrl preprosti pastirji. Tvorili so prvo spremstvo svetemu nebeškemu Kralju. Od svetlobe in angelskega petja so se brez tožb vrnili zopet k čedam v tiho noč.

Drugi dan so rimski pisarji vpisali med podanike tudi ime svetega Deteta in rimski sli so nesli na kapitol zapisnik, v katerem je bil med drugimi On, ki je vse ljudi vpisal v knjigo življenja in sodbe. Bratje, sestre! Premišljajmo to blagovest in doživeli bomo sveti dan.

Božična osmina.

Okrog jaslje je hotel Kristus imeti svoje ljubljence. Zato je Cerkev takoj po božičnem prazniku, na katerega bere duhovnik tri maše, uvedla godove nekaterih svetnikov, ki so se zlasti odlikovali v ljubezni do novorojenega Boga.

Prvi je sv. Štefan, diakon, ki je skrbel za reveže in svojim rojakom neustrašeno oznanjal Kristusa. Iz jeze in maščevalnosti so ga Judje vlekli skozi Damaskova vrata in ga pobili s kamenjem. Ta praznik ne spada k zapovedanim praznikom, vendar ga verniki slovesno obhajajo.

Drugi je sv. Janez Evangelist. Deviškočisti učenec Gospodov je bil, ki je smel sloneti pri zadnji večerji na Kristovih prsih. Njemu je umirajoči Zveličar prepustil v varstvo sveto Mater, s katero je živel v Efezu. Pregnali so ga na otok Patmos, kjer je živel v prognanstvu do visoke starosti in gledal v skrivnostnem razodetju nebo. Zastrupiti so

ga hoteli z vinom. Svetnik pa je prekrizal kupo, ki se je razpočila. V spomin na ta dogodek blagoslovljajo po cerkvah vino.

Pri zibelki božjega Deteta se spominja 28. decembra Cerkev tistih nedolžnih otročičev, ki jih je dal pomoriti kralj Herod. Bilo jih je okrog 20. Cerkev na posebno lep način proslavlja te »cvete in prvence mučeniške«. Pri maši se obleče duhovnik v vijoličasto barvo, »slava« se izpušča v znak žalostnih mater, ki so jokale nad umorjenimi otročiči. — Ponekod je navada, da otroci ta dan »tepežkajo« t. j. hodijo okrog s šibami in odrasle strahujejo, kot bi hoteli pokazati s tem gnjev nad Herodom, morilcem nedolžnih.

S praznikom sv. Silvestra, pa peža, končuje državno leto. Novo leto začenja s praznikom Obrezovanja Gospodovega, ki nas spominja na judovsko postavo, vsled katere so morali vsi moški prvorojenci sprejeti telesno znamenje obreze, ki jo je Bog zapovedal Abrahamu in njegovim potomcem.

Tako mine božična osmina. Z osmim dnem je božično slavlje zaključeno. S prošnjami in prijateljskimi voščili stopamo v novo leto.

Sv. Trije kralji.

Šest dni po božični osmini, t. j. 6. januarja se proslavlja v Cerkvi praznik sv. Treh Kraljev. Zakaj jih imenujemo »kralje«. V sv. pismu stoji druga beseda »magi«, kar pomeni po naše modri, učenjaki. Bili so iz ozemlja, ki ga namakati reki Eufrat in Tigris. Takrat so ondodni prebivalci imeli Zoroastrovo pagansko vero. Tudi trije Modri so bili privrženci te vere. Po vnemi in izobrazbi pa so prišli do prepričanja, da ta paganska vera ni prava. Iskali so v zgodovini in našli skrivnostne napovedi izraelskih prerokov o Odrešeniku. V teh krajih so bivali pred 500 leti Izraelci v sužnosti, zato so prerokovanja ostala v spominu tudi paganskim domačinom. Zlasti je bila živa prerokba o čudoviti zvezdi: »Izšla bo zvezda iz Jakoba.« Trije učenjaki so se ukvarjali tudi z zvezdoslovjem. Želja po veri in čudežna zvezda so jih napotile v daljni Betlehem. Niso torej bili kralji, temveč učenjaki modrijani. Šele pozneje jih je naredila za kralje pobožna legenda, najbrže radi bogatih darov, ki so jih prinesli božjemu Detetu. Koliko jih je bilo, tega sv. pismo ne pove. Navadno sporočilo pravi, da so bili trije, a to sporočilo ni edino. Kot imena se navajajo: Gaspar, Melhior in Baltazar, dočim jih katoliški Armenci časte več in imenujejo drugače. V Cerkvi se je ta praznik prvotno imenoval Razglašanje Gospodovo in ni bil posvečen svetim modrim. Pravilno je torej ta praznik Gospodov slovesni dan, ki nas spominja na to, da je Novorojeni, čeprav v zibeli

ležeč, prestopil ozke meje Judovskega kraljestva in postal po svetih Modrih znan tudi paganom. Luč iz Betlehema je posvetila širni zemlji. Imamo še dva dogodka v božjem pismu, ki opisujeta, kako je Bog razglasil ime in nalogo svetega svojega Sina. To sta: krst Jezusov v Jordanu in ženitnina v Kani Galilejski. Iz tega vam bo jasno, zakaj blagoslovljajo pred tem praznikom vodo. Na Vzhodu so na vigilijo praznika tudi krščevali. Še dandanes je vzhodna cerkev ohranila pomenljiv običaj, ki se vrši na praznik Razglašenja in je postal pravo narodno slavlje. Duhovniki gredo s procesijo k morju ali reki. Med molitvami vržejo v vodo križ, ki ga plavači potem rešijo iz vode.

Pri nas pa je praznik dobil značaj svetniškega praznika, posvečenega sv. Trem kraljem. Na ta dan blagoslovljajo hiše, pokadijo s kadilom prostore in z blagoslovljeno kredo zapišejo na vrata začetne črke svetih modrih. (G † M † B). Tako naj bi bile hiše kristjanov res krščanske in zgled sv. Treh Modrih naj bi z Jutrovega svetil po njih. To želijo tudi koledniki, ki hodijo po vasi in prepevajo pesmi v čast svetim Trem Kraljem.

S tem praznikom neha ožja božična doba, ki se v bogoslužju končuje šele s svečnico. Jaslice ostanejo v hiši do svečnice, isto tako donijo do tega praznika razdostne božične popevke, ki vtihnejo s predpostnimi nedeljami.

Zaključek.

Naših pomenkov je konec. Hoteli smo z njimi poživiti zmisel za liturgične čase in opozoriti naše družine na lepe običaje v cerkvi in domači družini. V pustem, vsakdanjem življenju nam bodo ti pomenki vesela izpremembra, polna doživetja in blagoslova. V vsaki hiši naj bi jih zbrano čitali, kadar pridejo v cerkvenem letu na vrsto posamezne dobe iz našega odrešenja. Novo veselje in tolažba nas bosta spremljala v cerkvi in družini. Da, tudi v družini! Saj je zadnji praznik v božični dobi namenjen sveti Nazareški družini. Praznujemo ga prvo nedeljo po sv. Treh Modrih. Tam v tistem Nazaretu je stala tista tisočkrat blažena hišica, v kateri je živela sveta družina. Sredi prelepe narave na vznožju Tabora, nedaleč od Karmela in Libanona je tesal sv. Jožef, gospodinjala sveta Mati in doraščal božji Sin. Bogati naj na njihovem zgledu vedó, da je krepost veliko več vredna kot bogastvo; delavci in reveži naj iščejo v revni, delavni, preganjani družini tolažbo, vse družine naj pa iz tihega Nazareta vzamejo veliki in globoki nauk, kako se je treba v sreči obvladati, v nesreči pa zaupno zatekati k Bogu. Ta namen je tudi imel pisatelj, ko je s skromno besedo govoril našim dragim, močno preizkušenim družinam o svetem cerkvenem letu.

„In so predenj padli na kolena...”

Narte Velikonja:

Amerikanci.

TAKO jih je čakal! Prihajali so iz Amerike na obisk za Božič. Po dolgih letih. Sin, ki je bil še deček, ko je odšel s stricem, snaha Amerikanka, ki je nosila klobuk, trije otroci, podobni očetu kakor krajcar krajcarju. Vstal je, držeč v eni roki sliko, v drugi pismo, v katerem je sin pisal, da pridejo. Pridejo! Eden je šel in vrača se jih pet. Pisali so, da se pripeljejo. Pripeljejo kakor visoka gospoda! V resnici mu je bilo tesno pri srcu. Kaj bodo rekli njemu, starcu, kaj bo rekla snaha Amerikanka njemu in hiši in vasi. Vsega dobrega je vajena v daljnem velikem mestu in bo prišla na kmete in se ji ne bo znal prav obrniti! Nerodno se mu je zdelo in prestopical se je vrh hriba in čakal voza; skoraj bi se bil vrnil, da bi jih čakal doma, da bi ne padalo tako v oči, kako jih pričakuje.

Solnce je stalo že precej nizko nad Čavnom in velike sence so se počasi plazile v nasprotno reber.

Starec je napenjal oči, da bi kje uzrl voz na cesti, ki se je spenjal v ridah na gorsko planoto. Na cesti so šli obloženi vozovi z lesom nizdol, dva voza sena sta se počasi pomikala navzgor, avtomobil je prašil in obiral ride in doline, kakor da drvi po steklu, le voza, voza ni bilo na cesti nobenega.

»Morda pa so bili trudni in ne pridejo nocoj!« je ugibal. »Kako si nepočakljiv in nestrpen!« se je karal. »Trudni so in v mrazu se ne bodo vozili.« Ozrl se je na cesto, avtomobil je že davno izginil na planoti nad rebrijo in goličavo proti gozdu, voza, ki ga je pričakoval, ni bilo od nikoder.

Že se je dvignil, da bi se vrnil, ko je prisopihal in skoraj padel čez ozidek Tonček, najstarejši sin sina gospodarja.

»So že prišli!« je dahn timer v eni sapi. »So že tu! Vsi!«

»Ali so prišli peš?«

»Ne!« si je obrisal fant z rokavom potno čelo.

»Nobenega voza nisem videl!«

»Z avtomobilom!«

»Z avtomobilom!« je ponovil starec. »Vidiš, da nisem pomislil!« Skoraj sram ga je bilo in vse ga je zadelo prvi hip neprijetno. Pa ni pomislil! Mimo jih je pustil in ni ga bilo doma, ko so prišli. Iskali so ga. oči so vprašale, kje je, on se jim je umaknil in ga ni bilo. Vprašali so na glas in ga ni bilo. Nič več ni tako, kakor bi moralo biti. Čisto drugače je, če koga pričakaš kakor pa da te ni, ko se te vsi nadejajo. Za tisti prvi hip gre, za tisti neprecenljivi prvi hip. Tako pa je vsem nerodno. Vprašajo najprej oči in potem beseda — in njega, ki ga iščejo, ni. Nerodno mu je bilo, ko je pomislil, da se bo moral opravičiti. Onim vnukom Amerikancem in sinahi, ki je vajena, da gre vse gladko. Opravičevati pri snidenju, ki mora biti brez vseh neprijetnosti. Zavedal se je, da na stvari nekaj ni prav. Ni prav. Da, ni prav!

Počasi, molče in mrko razmišljajoč je stopal navzdol na cesto in nerodno sram ga je bilo. Stvar ni bila, kakršna bi morala biti. Kakor bi lovil zajca in ubiješ mačko. In te vsa družba vidi.

Ni še končal svojih misli in ni še stopil na cesto, ko je puhnil pod njim avtomobil. Ustavil se je in preden se je starec zavedel, je stal pred njim sin Amerikanec.

»Kar naložili Vas bomo, da ne boste hodili!« je valil po ustih z ne domačim naglasom in krepko poljubil očeta.

»Čakaj, čakaj, da si te ogledam!« se je v prvem razburjenju in presenečenju stisnil starec, ki mu je bilo poljubljanje nekam nerodno. »Čakaj, kakšen si! Cel gospod si. Niti spoznal bi te ne!«

Sin se je smejal, potisnil ga v voz in zdrdrali so proti domu.

»Da si se pripeljal z avtomobilom!« je začel oče. »Mislil sem, da kočija —«

»Pri nas vse z avtomobilom!« je samozavestno poudaril sin. »Konji so prepočasni!«

»Da, da, prepočasni!« je kimal starec in počasi domišljjal, kako je sin pravzaprav vso stvar imenitno speljal. Nič se mu ni treba opravičevati in prvič v življenju se vozi s sinom Amerikancem v avtomobilu. Da, s sinom, ki je prišel iz Amerike! Ponovil si je to misel in nevolja je kopnela iz njegovega srca. Rad bi bil še vprašal po snahi in vnukih, pa so se že ustavili pred hišo.

Družba je sedela pri mizi. Snaha je imela pristrižene lase in svile nogavice in kratko obleko. V hipu jo je premeril njegov pogled. Otroci so čebljali okoli nje nerazumljive besede.

»Dober dan!« ji je nekam nerodno ponudil roko. Bolj je bil v zadregi nego pri izpraševanju.

Snaha se je glasno nasmejala in zmajala z glavo. Rekla je nekaj, česar ni razumel. Nato so se usuli okoli njega otroci, prožili mu roko in žuboreli v neznanih glasovih.

»Dober dan, dober dan!« jim je segal v roko in otroci so ponavljali:

»Toper tam, toper tam!«

»Kako ti je ime?« je vprašal zadnjega, petletnega kodrolaška, ki so se mu nasmihala lica in očke od žive razigranosti.

Otrok je čudno zastrmel vanj, v zadregi pogledal očeta in mater in se na glas zasmejalo.

»Ne razume Vas!« je dejal sin in nekaj rekel otroku. »Ne razume Vas!«

Otrok pa je prikimal in pogledal dedu v oči; čudno usmiljenje in opravičilo je bilo v njegovem pogledu.

»Tom!«

»Tom, pravi!« je tolmačil sin. »Ne razume vas!«

»Da ne razumejo po naše!« se je zgrozil oče. Tesno mu je leglo okoli srca. »Da ta tvoj rod ne razume več po naše? Kako naj se razumem z njim starec, kako oni z menoj, če ne znajo po naše!« je hitel v nerazumljivi bolečini. V prvem hipu mu je bilo jasno, da je med tem žuborečim življenjem in njim starcem nepremostljiv prepad, na katerega ni mislil.

Sin se je smehljalo in očitno v čudnem veselju stvar pripovedoval ženi, ki se je tudi smejala.

Očeta je ta smeh razdražil. »In vama je to smešno!« je poudaril. »Vama je to smešno. Stojim tu med malimi kakor koklja, ki je izvalila piščance in race in so ji race, del zaroda, ušle v vodo. In ljudje stojijo na bregu in se ti smejajo!«

Čutil je, da so mu storili nepopravljivo krivico in bil je nesrečen, nesrečen v globini svojega srca.

»Da me zdaj ti le otročiči, moja kri, ne razumejo!«

Sin se je ob teh besedah zresnil, kakor da ga je zbodel v srce in ves v zadregi je stopil k očetu.

»Pa ne mislite resno!«

Oče se je zravnal in brunil ves besen od strašne užaljenosti in bolečine:

»Vama je to šala: tebi n ženi, ampak da sta meni to storila —«

Starec se je krivil od bolečine, ki mu je grabila srce. Čutil se je osmešenega, strašno osamljenega in za nekaj, nekaj, česar se je vnaš prej veselil, opeharjenega. Da so mu odtujili otroke! Da se ne more pogovarjati z njimi! O vsem. O očetu in materi in Ameriki in vsem. Za maline je vedel in jih čuval zanje, za lešnike, za jazbino in divje golobe in polšino v stari bukvi in vse —

»Glejte, oče,« je opravičeval sin, »glejte, saj znajo angleški. Jezik, ki obvlada ves svet. Povsod ga govore! Kamor pridejo, jih razumejo —«

»Samo jaz ne!« je trpko pripomnil starec.

»To je res — ampak to je za nekaj dni. Potem pa, zunaj v svetu, bodo govorili angleški. To jim bo koristilo v življenju!«

»V življenju! Da. Ampak na to, da z menoj ne bodo mogli govoriti, s tvojim očetom, na to nisi pomislil. Kako naj jim povem, kaj je polh. Da, kaj je polh!«

»Oh, ne bodite sitni!« se je vmešal najstarejši sin gospodar. »Čisto otročji —«

»Da, otročji!« je pograbil besedo. »Otročji. Prav to. Na to ni nihče pomislil, da se ne bom razumel z otroci. Otroci z otroki. In da se ti ne bodo razumeli,« je kazal na domače bosopete zamazance, »tudi ni nihče pomislil. Name nisi mislil pri svojih otrocih, zatajil si ime pred njimi. In zdaj sem koklja z mešanim rodom in stojim na bregu, ko so mi ušle račke v vodo in ne morem svoji krvi povedati, kaj je polh!«

Starec je ves beden in žalosten opletal pred sinom, ki ga je začuden zrl in ni doumel njegove bolečine.

»Da se bodo zgovarjali s celim svetom, si poskrbel, da bi meni in vsem tem rekli besedo po naše, na to nisi mislil. O, na to nisi mislil. Kakor nisi mislil, da ne bom čakal avtomobila, kakor si na vse drugo, kar je naše, pozabil in niti sam ne veš več, kaj je polh!«

In preden so se zavedli, je pograbil Tončka za roko, obrnil se žalosten in potr v dno duše.

»Pojdiva — midva se bova razumela!«

In sta šla po ozki stezi čez hribček zasnežen. Tonček je drobil v snegu, starcu pa so se igrali v vetru dolgi sivi kodri na zatilniku.

»Ti boš zmerom name mislil!« je stisnil roko vnuku, da ga je zabolelo.

»Bom, oče!« je zvesto in vdano drobil ob njem bodoči gospodar. »Bom, oče!«

In kakor prisega je leglo vnuku v dušo, vnuku, ki je hodil med domačimi hišami, ki so sanjale o sveti noči.

Voščilo.

*Zlati angel betlehanski
je prepeval pesem znano:
»Mir naj najde rod človeški,
sveti mir naj se naseli
v vsako srce razruvano!«*

*A človeštvo je dremotno
sveto pesem preslišalo.
Samo detece slabotno
je voščilo razumelo,
ko je v majhni zibki spalo.*

P. Keller (prevedel dr. A. K.)

O glasbenem življenju v Altenrodi.

(Konec.)

KO sta prišla v Altenrodo domov, je vsakdo dobil v svoji sobi tiškanjo sporočilo, ki je bilo porazno.

Lekarnar je javil zaroko svoje edine hčere Sabine z upravnikom tvrde.

Dospela sta pozno z večernim vlakom. Sedaj je prišla noč brez tolažbe. Vsakdo je bil sam zase s svojim obupom. Vsakdo je sedel pred strašnim malim listom, ki je oznanjal izgubo najljubšega na svetu; vsakdo je imel v srcu divjo bol; vsakdo je padel iz nebes v peklo.

Kaj je bila najveličastnejša pot, ki se je kot čudežno odprla, ako je blaženi cilj, h kateremu bi morala voditi, za vedno izginil?

Otroka narave, krovca, je najhuje zgrabilo. Nič drugega ni mislil kot to, da je vsako življenjsko upanje končano, da ne bo nikdar več pel, da bo moral umreti.

Proti polnoči Avgust ni več vzdržal v svoji samoti. Nikogar ni vedel, komur bi se zaupal, razen Cirila. Tako je zapustil hišo, da bi, ako bi bilo mogoče, došel še do Cirila.

In Avgust je srečal Cirila na neobljudni ponočni cesti.

Ustrašila sta se drug drugega.

»Hotel sem k tebi!«

»In jaz k tebi!«

Ciril je bliskovito hitro spoznal, kako je s krovcem; sin narave pa o drugu tudi sedaj še ni čisto nič slutil. Bil je premagan samo od svoje lastne srčne boli; padel je Cirilu okoli vratu in začel glasno vzdihovati. Kako mehkočuten je bil vendar ta močni mladi mož!

Ciril je stal trdo in tiho. Kot kamenita podoba je stala tenko razščena postava, na katero se je naslanjal jokajoči orjak.

»Pojdi z mano!« je rekel šele čez dolgo časa.

Šla sta skozi pomladni vihar. Oblaki so se podili nad njima, ugaševali stare zvezde in odkrivali nove zvezde.

V Cirilovi sobi je sedel krovec na majhni rdeči plišasti zofi. Sedel je s sklenjenima rokama in rekel z resno slovesnostjo v glasu:

»Ciril, ti si postal moj prijatelj. Samo tebi se lahko razodenem. Jaz ne morem več živeti. Ne morem prenašati, da pripada Sabina drugemu. Umreti moram. Toda imam še staro mater. Ona je pobožna. Ta ne bi preživela, ako bi bil sin tak — tak samomorilec. Mislila bi, da me je potem ljubi Bog za vekomaj zavrzel.«

Naredil je pavzo. Ciril mu je sedel molče in mračno nasproti.

»Sabino sem preveč ljubil,« je nadaljeval krovec. »Vso stvar pri kvartetu sem samo radi nje delal; samo radi nje sem hotel k operi. Sedaj je vse to proč. Ciril, ti veš, da imam nevaren poklic. Ako boš kdaj slišal, da se je Avgust Stumpe strmoglavil, tedaj boš vedel. Ti moraš vedeti, sicer ne sme nihče vedeti, najmanj pa moja mati. Toda ona mora tudi vedeti — Sabina! Njej boš nekoč na skrivaj povedal. Naj trpi vsaj enkrat pol ure radi mene.«

Ciril tudi sedaj ni nič rekel. Sedel je k svojemu staremu klavirju in pričel čisto tiho igrati. Krovec je ležal zleknjen na zofi. Kar se je pri njem v samorasli burnosti dajalo duška, je šlo v tihi muki tudi

skozi Cirilovo dušo. Ta je igral gotovo eno uro in dalj. Nato je vstal. Zavedel se je svoje dirigentske dolžnosti. Ni smel dopustiti, da bi oni drugi tam prevrnili in uničili lepo simfonijo svojega življenja. Bil je zmešan in zmeden kot oni, toda bil je poklicani vodnik, ki je moral drugega osvoboditi.

Ciril je odprl predal, vzel ven list z notami in ga položil tje pred Avgusta Stumpeja.

»Tu — beri to!«

Ta je najprvo zmedeno strmel v list. Ko pa je videl ime Sabina, je hlastno pograbil.

»Da te ljubim ...« — »Posvečeno Sabini.«

In bral je besedilo. Zbegan je vprašal.

»Kaj pomeni to? Ali je pesem tvoja?«

»Da.«

»In je narejena na Sabino? Ta ljubezenska pesem?«

»Da.«

Krovec je poskočil.

»Potem si vendar tudi ti — tudi ti —«

Njegove oči so se sovražno svetile, njegove pesti so se stisnile. Ciril je stal čisto mirno.

»Da. Tudi jaz sem jo ljubil. Takisto zelo kot ti. In sedaj sem takisto ogoljufan za svojo srečo kot ti.«

»O Bog! — O Bog!«

Krovec se je zopet zgrudil na zofo.

»In — in kaj boš storil?«

»Jaz si ne bom vzel življenja. Jaz imam drugačne nazore o tem, kar moram še storiti v življenju, drugačen nazor o umetnosti kot ti. Gotovo, ono deklico sem ljubil, še bolj pa ljubim glasbo. Tej bom ostal zvest; ta bo sedaj moja nevesta. Ta je vsak dan lepa, vsak dan ljuba, vsak dan tolažilna, vsak dan najboljša tovarišica. Ta ne postane nikdar stara.«

»Da ti — da ti!« je zaklical krovec strastno. Ti si velik, učen umetnik. Jaz sem šušmar, začetnik. Razen tega, kar znam od tebe, ne znam ničesar. Za me je proč!«

»Za te je proč le, ako si popoln tepec! Začetnik si. Toda v dveh letih boš stal že na prvem mestu, jaz pa na drugem ali tretjem mestu. Kdo ve, ali bom kdaj dosegel kako prvo mesto. Toda niti tega, kar sem in kar znam, ne vržem proč radi lepega obraza kake deklice.«

Avgust Stumpe je sedel tam čisto tiho. Črez nekaj časa je rekel:

»Ciril, ti si moj prijatelj, edini resnični prijatelj, ki ga imam. Ti si stokrat bolj pameten kot jaz. Tebe bom ubogal.«

»Glej,« je rekel Ciril, »midva sva resnična prijatelja. Ko naju je danes nepričakovano zadela ta nesreča sva v svoji stiski zatekla drug k drugemu. In srečala sva se sredi viharne pomladne noči. To nekaj pomeni! Ostati morava skupaj.«

»Da, to morava,« je vzkliknil Avgust Stumpe. »To morava! Vse bom storil, kar hočeš!«

Takrat je Cirilova dirigentska duša imela nežno veselje nad voljnim pevcem.

»Hočem biti čisto odkritosrčen do tebe,« je rekel Ciril; »v začetku si mi bil tudi le sredstvo do cilja. Spoznal sem tvojo nadarjenost in si rekel, po tebi bi tudi sam lahko kaj dosegel. In tako se je vendar tudi

zgodilo, čeprav nekaj drugega, kot sem v začetku mislil. Srečala sva se na življenjski poti in, zdi se mi, za oba je bila to sreča. In če je sedaj s Sabino tako čisto drugače prišlo, kot sva oba midva želela — vsak čisto sam zase — je pa vendar v tej nesreči sreča, da lahko oba ostaneva prijatelja.«

»Da, prav,« je zaklical Avgust Stumpe, »ako bi bil dobil Sabino, potem bi bil vendar gotovo tebe izgubil. In narobe tudi. In to bi bilo strašno.«

»Da,« je rekel Ciril, »in sedaj se hočeva posvetovati, kaj je storiti.«

Ob štirih zjutraj je šel krovec domov in takoj začel pospravljati svoje stvari. Ob deveti uri sta oba prijatelja dvignila svojo imovino v hranilnici. Ob desetih sta oba poslala v lekarno šopek cvetlic s kratko čestitko.

Proti večeru sta Ciril Dietrich in Avgust Stumpe zapustila Altenrodo. Sel je prinesel v lekarno pismo:

»Zelo spoštovani gospod lekarnar!

Moj prijatelj Avgust Stumpe ima upanje, da bo prišel v opero; jaz bom bržkone dobil kako dirigentsko mesto. Ko boste to pismo brali, bova oba že zapustila Altenrodo. Poslovilnega obiska nisva hotela napraviti, da ne bi motila sreče mlade neveste. Zahvaljujema se Vam za gostoljubnost, ki sva jo uživala v Vaši hiši in želiva, da bi se Vam posrečilo na novo zasesti mesti, ki sta v kvartetu Altenroda radi najinega odhoda postali prazni.

Ciril Dietrich.«

O tem pismu si lekarnar še ni bil na jasnem, ko je v jezi in boli izpil že tretjo steklenico burgundca.

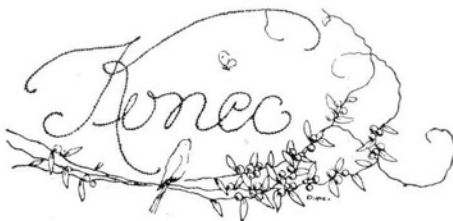
Sabinica je ležala v postelji in se kremžila. Bila sta tako čedna človeka. Ciril in krovec. In tako lepo glasbo sta ravнала. Pravzaprav sta bila prijetnejša kot upravnik, katerega je samo zato vzela, da ne bi lekarna pozneje prišla v tuje roke. Sedaj bosta ta dva postala slavna umetnika v velikem mestu. In ona naj se pa v Altenrodi skisa.

Sabinica se je kremžila.

In radi vsega joka je zaspala; ljubko glavico je naslonila na mehko roko.

Majhen bog je sedel na posteljni skončnici. Smehljal se je malo zbadljivo in se ni čisto nič čudil, ko se je tudi Sabinica v spanju nehala cmeriti in se začela smehljati. Mali bog je vedel: sedaj sanja o lepi poročni obleki, ki jo bo imela. To ji je glavna stvar. In to se je vendar dobro naredilo, da ni postala žena umetnika.

Medtem je brzi vlak nesel Cirila Dietricha in tenorista Avgusta Stumpeja proč z glasbenega življenja Altenrode v življenje velikega mesta.

Lojze Golobič:

Tine in Tinka.

(Konec.)

Bron v stolpu je zamolklo zajecal: Bog zapušča zlat hram in gre v borno kočo.

»H komu?« so se odpahovala vrata.

»Kdo?« so drobne glavice zvedavo zrlle v zgubano mater.

»Bogec, otroci, oni, ki je doma v solncu.«

»Pa bo šel mimo?« so drhteli zvonki glaski.

»Mimo, deca. K oknu boste poklekneli in rokce sklenili v čast Bogcu.«

»Bomo, bomo.«

Droben zvonec je žuborel od cerkve in pobožna molitev je vrela. Od slehernega praga se je odtrgala tiha senca in sledila in šepetala prošnje. Gospod Janez je glasno primolil izza ogla.

»Kje je Bogec, mati?«

»Gospod so ga skrili pod zlat prtič.«

»Je Bogec majcen?«

»Bogec je dete.«

»Dete? V zibki?«

»V zibki. Pa lahko leti kot ptiček v solnce. Pa lahko šumi kot onale loza; pa lahko zapoje kot zvon. In tako-le male, če so pridni, če molijo v jutro in na večer in če vedno slušajo mamo, ima rad. Dal jim bo: rozličev, rozin, orehov, konjičev...«

Otročiči so široko strmeli in niso odtrgali rok od molitve.

Gospod Janez pa je goreče hitel:

»V poslednji uri čakaš Onega, ki si ga klel, Tone, kakor Čič. Se ti poja zdaj kri v grozi? Če si ga ob poti nenadno videl na križu, v obličje, v bolne oči, si odskočil, kot bi te modras usekal... To uro, moj sin, pa ne moreš uteči. Na vrata tvoje kamrice trka, moral boš odpreti in potlej boš šel z njim onkraj pretežke, pretemne zavese tega sveta. O Gospod, imej usmiljenje...«

Žene, ki so molile za Bogom na poti, so sodile v trdem srcu: »Ni te vreden, Jezus. Umazan je kot črn kotel, kot kamin, težko ti bo noter.«

Ena sama, ki je vdano trpela za sina, je prav molila: »Jezus, umij ga, mlad je bil in je vrel od moči, pa ni vedel, da te biča v obraz...«

Na pragu sta klečali mati in Tinka z užganimi svečami. Upadli v lice, mrtvi v oči. Po sredi je nesel gospod Janez Boga. Za njim se je usula ploha žena, ki so na glas zvale Boga in Mater in svetce, naj bodo to uro pri njem, da se čisto izpove za dolgo božjo pot.

Gospod Janez je znotraj umival Toneta. Z muko je Tone trgal okove, ki so mu zažemali dušo; s sramom polit je odkrival v lužo. Bolna prsa so se mu dvigala, hropel je in mrzel pot se mu je cedil... Pa izpovedal je vse. Gospod Janez je vedel, kod brodijo fantje, ki beže od cerkve; sam je dvignil pokrov in videl vse... In potlej ga je tešil, kot bi ga mati z ljubečo roko božala.

Vrata so se odprla v izbo; žene so jo poplavile do mize. Gospod Janez je nesel Tonetu na postelj Boga. Dolgo je molil za koštruna, ki je umit in je ovca. In vsi so molili.

Tonetove oči pa so pele čudežno pesem. Vstal bi, se zrušil in poljubljal, koder je hodil gospod Janez, ki mu je dal Boga...«

Izba se je praznila; le mati in Tinka sta ostali pri Tonetu.

»Da sem prej vedel za gospoda Janeza, mati! Ne končal bi pod nožem; mlad, zdrav.«

»Da si s Tinetom...«

»Da sem! O, jaz norec! Pozovite ga, mati! Besede goltam, pa so pretežke, moram jih izliti predenj. Živel ne bom več; v meni se nekaj ruši, kot bi se plaz odtrgal. Brž, mati!«

»Tina, skoči ponj!« se je okrenila do hčere.

Oči, dve krvavo brleči lučki, so se zabodle v vrata. V žilah, ki so se mu nabrekle v sencih, mu je kovalo. V mišice krog stisnjenih usten se je vdolbla blazna bolečina. Sunkoma je dihal, kot bi hropla kri iz prs.

»Ali gre, mati?«

V usta mu je vrela kri in se cedila iz obeh kotov po bradi. Z otiračem jo je popijala mati. Otrpla od trpljenja ni javkala, ni vila rok, le razmena so se ji tresla od zadrževanih solz.

»Poglejte skozi okno: gre Tine? Težko bom umrl...«

Oči so z grozo strmele v vrata; ustnice so se mrtvo gibale; blede, topa onemoglost se je razlila čez vse telo. Z las se mu je točil leden pot.

»Grem,« je v smrtni žalosti golčal, »Tineta ni...«

Mati je užgala svečo, sosede so vrele, ihte, molile. Tedaj je planila Tinka: »Orožniki ga vklepajo v železje, da je on Toneta... Povedala sem jim. Pride.«

Tonetovo lice, prepojeno z grobno bridkostjo, usiha, glas mu drhti, ugasuje; težke veke so padle na oči, le slabotno ječanje se trga. V to odpre vrata Tine; zagorel v lice, ožgan v prsa in roke. Grebel je njivo, ki se ji je vrnil in solnce je playalo po njem.

»Tone!« nemirno zove.

Gruča žena se je razklala. Po sredi se je bližal.

»Tone, čuješ?« mrzlo roko mu je poiskal.

Ugaslo pepelišče, en sam ogorek še tli. Prišel je Tine, vdehnil vanj in obudil ves kup.

»Odpustil sem ti, Tone, ono noč; že davno.«

V Tonetu se je nekaj razklalo: kot iz groba se je izdrl zamolkel vzdih. Potem se je čez obličje razlila sreča. Trudoma je odpiral veke.

»Tine!« je golčal votlo kot oni, ki tone v večnost, pa še postoji na vratih onega sveta in govori v oporo:

»Za greh mlad umiram. Z zobmi bi te uklal kakor pes, ker nisi klel, pil, kvantal; ker si bil čist kakor Tinka in Anka. O, Jezus, ne sodi; pri zglavju mi bodi, ko trepečem na pragu, berač. Ene Češčenamarije ne nesem s seboj, ene ljubezni...«

Vnovič so mu vejice zastrle oči kot gost mrak. Ledena teža je utrujala lice in besedo. Še je poslednjo moč žgal:

»Mati,« je ječal, »kje je Tinka? Sem naj pride, h Tinetu!«

Tesno ob zgglavju stoji Tine. Grenkost mu zaliva oči, ustnici se mu treseta; zaručal bi kot vol od bolečine, da ni siloma vlekel skozi tresoči se nosnici zraka. Ob njem Tinka, okamenela, brez žalosti, brez solze: kot bi po temi blodila s strašno mrzlo pečino v nedrjih, pa ne ve, kje se je odkršila, kako nanjo zrušila. Solnce ju skozi okno obliva z zlatim valovjem, dva lepa marmorna kipa, brezkončno žalostna. Polno je Tone odprl oči v Tineta in Tinko. Pa skalile so se mu, vlažile. Slabotno je trgal iz prsi:

»Mati, Tine je vaš sin; dajte mu grunt in Tinko. In ljubezen, ki sem jo jaz pohodil... Bodite srečni; jaz nisem maral biti, zato moram od tod... zbogom...«

»Ostani!« se je strlo v materi, »ubožec moj!«

Zamajalo se mu je v pljučih, zahropel je; izdril se je črn curek in brizgnili iz ust in se polil po beli rjuhi.

Še je odgrnil dolg, žalosten pogled na mater, Tineta in Tinko. Prav iz večnosti je bil. Vrata so se zapahnila za njim, vsa izbja je pretresljivo zaihtela — — —

* * *

Še enkrat je krenil gospod Janez med Čiče misijonarit. Med visoko praprotjo in resjo je brodil prek gmajn in grobelj razbeljenega kamenja. Cela jezera belih čred je blejala po rebrih. Čredniki s torbo in rogom čez ramo, so stali vrh pečevja in se po svoje imeli.

Oven v belem jezeru je h gospodu Janezu zablejal; ta mu je po redno pokimal. In že se je odtrgal, kot bi val pljusnil in zletel k njemu. Za ovnom je zavalovala vsa čreda in se ulila po bregu... Družba na pečini se je razpalila, Eden je zatrobil v nebo, kot bi zval Boga. Ostali so bruhalo strašne kletve, kot bi se žrelo zemlje razklalo in bljuvalo žveplo in smrad in gnusobo...

Gospoda Janeza je bilo groza; kot nedolžna deklica je drgetal:

»Oče, ne šteje jim v greh; manj vedo, kaj blejajo, kot ti-le, ki so jo udrl k meni.

Zgoraj še ni pojenjalo besno hropenje. Gospoda Janeza je ugriznil sveti gnev:

»Kaj ste hudiči?«

Okrenil se je k njim, razprl desno in žugnil:

»Požrl vas bo ogenj, hudobe, in grizel v veke.«

Pečina je skopnela, čredniki so utonili v resje; kletev je ugasnila...

»Jezus, kdaj jim bom tako odkril tvoje ognjišče, da bo vanje bušil plamen in bodo za tabo hodili kot te-le ovčke za ovnom. In da jih bo bolela kletev, kot sedaj mene boli — — —«

Gnal se je gospod Janez. Nedeljski dopoldan je veselo blestel, v njegovem srcu pa je bilo neskončno žalostno.

Takoj je stopil na leco in odprl srce; in vrela je žalost nad njimi, božjimi uporniki. Kot bi jih ukoval, so strmeli v velikega preroka možje in žene, mladci in devojke. Tedaj sname z lece sveto razpelo, ga povesi z glavo v zemljo in zagromi:

»Da ne bo slišal, kako strašno lajajo nad Njim psi, ki so kos od Njega...«

In zabučale so v božji hram božje kletve, vse po vrsti...

»Na kolena!« se je izdrlo gospodu Janezu. »Poglejte ga,« je uravnal križ, »na tega vi bruhate ogenj, ki vas je tako ljubil, da je vse poškrpil s krvjo, samo da bi vas iztrgal hudiču. Na tega, ki je jokal za vas kakor dež, ko je videl, da njegova kri kaplja na mrzel kamen, mesto na vas, na tega pljujete vi, o ljudje brez srca!«

Težko kladivo je padalo na seljane. Vse se je rušilo po božjem hramu, se trkalo na prsa, ječalo.

Tedaj se je omililo v gospodu Janezu: toplo kot deklica je božal:

»Otročiči, v moji fari sta bila dva: Tine in Tinka, čista kot bela pšenična moka; ljubila sta se. Pa Tine je bil bajtar in ni imel, kamor bi povedel svojo grlico. V svet je šel po denar. klatil se je, trpel in na pol živ se vrnil brez beliča. Pa ni klel, ni nil, ni kvantal. Molil je z materjo in grebel v skopo zemljo. In dobil je Tinko in grunt. In srečna sta danes kot dva golobca in dece imata za poln voz, zdravih in rdečih; in vsi molijo kot oče in mati. Nikdar se Bog ne odmakne iz njih hiše...

Pa je bil Tone, brat Tinkin, »je vnovič bičal gospod Janez,« ki je krulil kletve kot vi. kvantal kot vi in pijan bil kot vi... In zaboden je bil v prsi, mladič, in danes trohni v jami...

Hej, kostruni garjevi, še je čas, na nebu čakajo. Prisezita mu danes, dedec in mulc, da prej vama jezik segnije, kot bi še enkrat kletev bleknila v našega dobrega Gospoda Jezusa Kristusa: srce ima kot morje umil vas bo in objel, svoje ovčke, in potlej vas bo nesel s sabo k jaslicam nebeškim. Amen.«

Kakšen bo?

Kdo pa? »Naš čolnič« v novem letu. Težko je prerokovati, ker bosta oblika in vsebina odvisni od števila naročnikov. Nekaj pa že lahko izdamo: Z risbami ga bo opremil g. Domen, katerega čitatelji že poznajo. — V pomenkih nam bo opisoval naše može že znani pisatelj. G. Magajna nam je obljubil lepo povest »Vestalka«. Marljivi Lojze že spet piše, kot zna le on sam. Sodelovanje so zagotovili med drugimi tudi pisatelji: Pregelj, Jalen in prof. Pengov. Domači slovstveniki nam bodo radevolje pomagali. Zlasti pa ne sme manjkati v novem »Čolniču« dopisov, spisov in orisov, ki jih pričakujemo od pridnih naročnikov in naročnic.

Z novim letom postane »Naš čolnič« pravo krščansko družinsko glasilo, ki mora dobiti vstop v vsako pošteno hišo.

Naročnino pošiljajte na Upravo »Čolniča« Via Mameli 5, spise pa na uredništvo Corso Verdi 37. List bo stal celoletno 10 lir. Plačevali boste tudi lahko v obrokih. Kdor ima količkaj zavednosti in dobre volje, bo naš naročnik. Na veselo, vztrajno agitacijo! Vsem želimo iz srca veselja v božičnih praznikih in zvestobe v novem letu!

Znani obrazi.

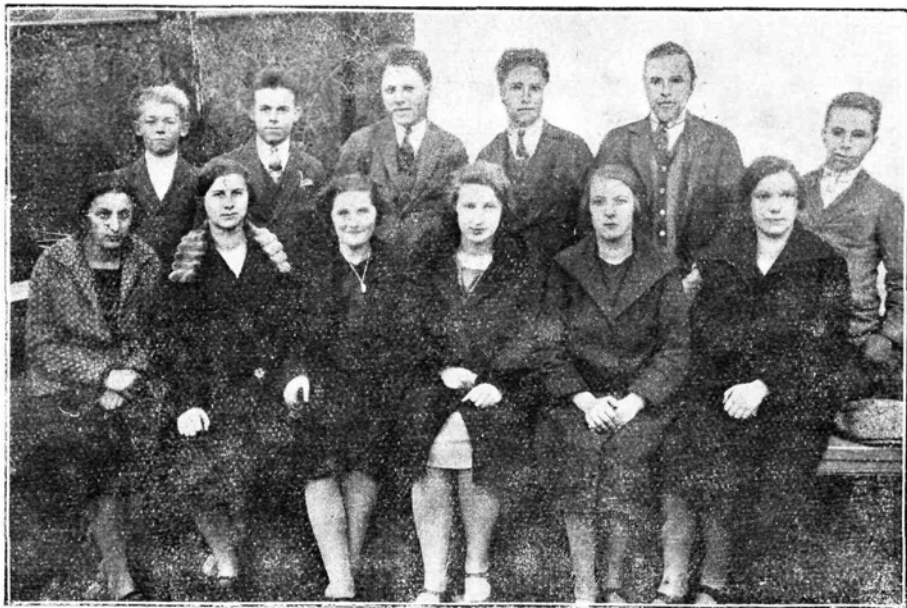
*Na drevju listje mi šusti,
žalostno poje: »Več ga ni...«*

† *Franc Furlan*. Ali ga poznate? Ni bil umetnik, ne znanstvenik, ne pisatelj — nič takega ni bil — bil pa je priprost in značajan, krščansko vzgojen kmečki fant.

Rojen na Slapu pri Vipavi dne 28. januarja 1902., je umrl po kratki bolezni.

France ni bil samo zvest društvenik in odbornik, zanimal se je tudi za druge stvari. Sadjereja in glasba sta bili njegovo največje veselje. Zraven tega je tudi rad čital, posebno strokovne knjige — V poštenu družbi je bil vselej vesel družabnik, posebno če je bilo petje zraven. — Domače kmečko delo je vedno vestno in pridno opravljal, da so ga morali biti starši veseli. Enkrat bi bil umen gospodar, a sojeno je bilo drugače. Božji volji se moramo ukloniti vsi...

Kdor je poznal pok. Franceta, ga ohrani v trajnem spominu. On je umrl, a njegovo delo je ostalo!

Tekmovalci in tekmovalke pri Sv. Luciji so vredni pohvale. Udeležili so se domače in okrožne tekme. Zmagala sta H. Kenda in Anica Kragelj. Tekmovalo je šest fantov in šest mladenk. V posebnih zvezkih so si napisali vprašanja in odgovore. Uspeh je bil izredno lep, kar kaže, da se požrtvovalna voditeljica nista zastonj trudila. Podrobnejše bomo o tekmah še poročali. Za enkrat častitamo marljivim prijateljem in prijateljicam. Tako dela poštena krščanska mladina.

Na Dobrovem pri Biljani sredi vinorodnih Brd so imeli prav lepo mladinsko društvo, ki je blagodejno vplivalo na krščanski kulturni pokret v sosednjih vaseh. Brda so trda, vendar imajo nebroj zelo delavne in krščansko zavedne mladine. Škoda,

da primanjkuje voditeljev, ki bi se posvetili delu v prosep mladini. Onim, ki so na polju krščanske prosvete delovali, pa izrekamo najudanejšo zahvalo.

Naša pošta.

Srečne praznike in blagoslovljeno novo leto želim vsem sodelavnikom in sodelavnicam! Upam, da se bomo v bližajočem se letu večkrat srečali v pismih. Toplo se priporočam vsem!

Dora — Polje. Čutim s Teboj, ker so tudi mene samega doleteli podobni udarci. Povem Ti povest, ki me je že večkrat potolažila:

Nekoč je Bog vzel sirotkam očeta in mater. Žalosten je prišel pred nebeški tron k rub božji in tožil Bogu neizmerno boleost zapuščenih otrok. »Zakaj si jim ugrabil starše?« je tožil. »Vse jih zavida in odriva!« Pa je Vsemogočni velel kerubu naj se potopi v brezdanje morje. »Prav na dnu,« tako je naročal, »boš našel majhen kamen. Dvigni ga in mi ga prinesi!« Kerub se je potopil v globoko morje in dvignil iz blata kamen ter ga prinesel Gospodu. »Razlomi ga!« je veleval Bog. Angel razdrobi kamen in najde v sredi — malega črvička. »Ga vidiš,« je karal Vsevedni. »Majhen je, v kamnu na dnu morja je živel, nihče ni vedel zanj. Kdo ga je hranil in preživljal? Če nisem pozabil črvička na dnu morja, kako naj bi pozabil otročiče, katerim sem vzel starše!« Kerub je pokleknil, se globoko sklonil in molil večno Ljubezen, ki skrbi za vse, prav za vse. Misliš, da zate ne bo? Pri jaslicah se mu priporoči! Preproste pastirce ima pri sebi, ne učenjakov. Učeni človek nima vsak zadovoljnega srca. Istotoliko nesreče gre v lakaste čevlje kot v coklje. Ali me razumeš? Svetonočni mir naj Ti vlije v dušo novorojeno sveto Dete!

Hektorju iz Mirna. Prosim Te, da prečitaš zgornji odgovor. Mogoče bo tudi Tebe pomiril. Vesel sem, da se najdejo med nami fantje, ki imajo tako dobro srce kot Ti. Šrečen Božič!

Prijatelju iz Vrat pri Čepovanu. Priznam: »Čolnič« bi morala imeti vsaka zavedna hiša. Pišeš, da se nekateri sramujejo čitati »Čolnič«, ker je preveč pobožen. Prav praviš: Pobožnost napravi človeka dobrega in treznega. Hvala za voščila! Enako želim tudi Tebi!

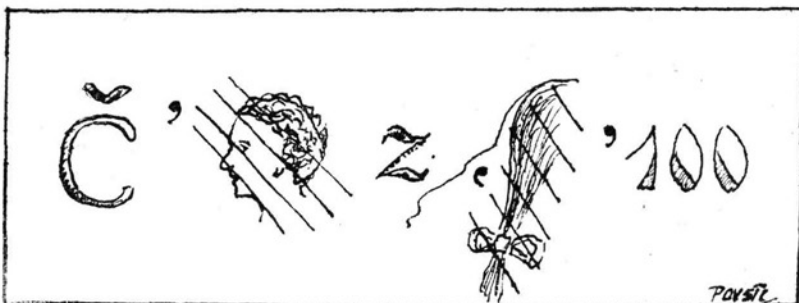
Viktorija iz Idrije pri Bači. Tekme Te vesele! Zberite se in začnite! Saj ni tako hudo, samo začeti je umetnost. Pa na »Čolnič« se naroči, da veš! Posebno sem vesel dopisov iz preprostih rok. Veliko razberem iz njih in jih rad prebiram.

Fr. Novak iz Idrije. Ti si edini poslal odgovor na vprašanje »Katera knjiga letošnih »Mohorjev« mi najbolj ugaja?« Odgovor priobčim zato, da se jih oglasi še več. Več glav, več ve! Odgovarjaš takole: »Po nestrpnem pričakovanju smo prejeli tudi leštos res lepe, krasne knjige. Hvaležni moramo biti upravi družbe, kakor tudi pisateljem za toliko lepega, prepotrebne čtiva, kajti ni ga razsodnega človeka, — četudi preprostega — da ne bi priznal knjigi in sploh dobremu berilu največjo vsestransko važnost. In ravno »Mohorjeve knjige« imajo v tem svojo posebnost. Na vprašanje v Čolniču katera komu najbolj ugaja prav zato ni prav enostavno odgovoriti, ker so vse zelo lepe, v vseh ozirih koristne in obenem zabavne. V koledarju najdeš toliko lepega zanimivega, da ga prav težko odločiš. — Zgodovinska povest »Ob srebrnem studencu« zapelje bravca zopet v čase, ko so iznašli srebro v Idriji. Napeto pripovedovanje o borbi kmeta Alojza za »srebrni studenec« je tako živo, da se bravec težko loči od knjige. — Kolikega poimena je dalje knjiga »Kako zdravimo živino«, bo vedel najbolje oni, ki je že večkrat imel bolezen v hlevu. Žival zboli, živinozdravnika ni, ali je predaleč — sami si ne znamo pomagati in tako se zgodi čestokrat, da žival pogine. Pričujoča knjiga je v tem oziru prav na mestu; v njej najdeš vsa potrebna navodila in opise raznih bolezni, tako da znamo v slučaju odsotnosti živinozdravnika tudi sami priskočiti na pomoč. — Nujno potrebne in zelo na mestu so tudi »Zgodbe«, zlasti za otroke, ki naj bi jih čitali doma.

Ako pa hočem odkritosrčno odgovoriti na vprašanje, ki je bilo stavljeno v »Čolniču« moram reči, da prisojam največji pomen knjigi »F. Terčelj »Ob domačem ognjišču«. In zakaj? Knjižici se pozna, da je res pisana od srca k srcu. Zdi se mi kot nekaka lestvica vsega življenja, spremlja Te od prve mladosti skozi najbolj nevarna leta sproti graja hibe in s toplo besedo priporoča priprosto življenje. Vodi Te skratka od zorne mladosti tja v veselo svojo družino in njeno nadaljno življenje. V knjižici najdeš toliko nujno potrebnih naukov nele fant in dekcle, ampak udje cele družine in družbe, da zasluži knjižica v pravem pomenu besede ime »vzgojna knjižica«. — In če se nekoliko ozremo krog sebe, ter opazujemo življenje po deželi, moramo ugotoviti, da je ta knjižica v teh razmerah neobhodno koristna in zelo potrebna. In ravno s tega vidika vidim najlepšo letošnjo knjigo Mohorjeve družbe v tej knjižici, žeteti je le, da bi jo sleherna družina dobro in večkrat prečitala — in kar je glavno po njenih naukih živela.

UGANKE.

Kdor bo uganko pravilno rešil in do 1. januarja poslal rešitev uredništvu, dobi po žrebanju v dar Pregljev roman »Tolminci«.

